

виконанням спадкоємцями умов заповіту, можливістю остаточного закріплення прав власності на спадкове майно.

Зазначене дає можливість зробити висновок про те, що заповіт з умовою дає можливість спадкодавцю в повній мірі виявити свою волю щодо розпорядження власним майном. Разом з тим, зазначені в заповіті умови повинні бути законними та такими, що відповідають моральним засадам суспільства. Враховуючи те, що моральність є підґрунтям регулювання цивільних відносин, а отже, є важливим її врахування. А сучасні темпи розвитку суспільства спонукають до більш глибокого вивчення даних питань та аналізу застосування цих норм на практиці.

*Маковецький Андрій Миколайович,
аспірант кафедри цивільного права
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРАВА КОМУНАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Термін комунальна власність походить від поняття «комуна», в перекладі з французької мови «*commune*» означає «община», а з латинської – *communis* – «спільний». В ряді зарубіжних країн комунальна власність має назву муніципальної форми власності. Така форма власності розглядається як один із різновидів публічної, або громадської власності.

Головними джерелами формування комунальної власності було визнано перерозподіл державної власності та передачу об'єктів державної власності до власності адміністративно-територіальних одиниць, а також нормативно-правове оформлення права володіння майном, що раніше належало відповідній раді народних депутатів, створювалося чи купувалося за рахунок належних їй коштів. Джерелом поповнення комунальної власності, за пропозиціями рад, були визначені продаж або безоплатна передача у власність місцевих органів влади підприємств, організацій, установ чи їхніх структурних підрозділів та інших об'єктів, що належать іншим суб'єктам власності й мають важливе значення для соціально-економічного розвитку відповідної території.

Прийнятим у лютому 1991 р. Законом Української РСР «Про власність» (втратив чинність 20.06.2007 р.) [1] визнавався правовий режим майна комунальної власності. Згідно зі ст. 31 цього Закону комунальну власність як власність адміністративно-територіальних одиниць, поряд із загальнодержавною (республіканською) власністю, віднесено до державної власності.

Суб'єктами права державної комунальної власності було визначено адміністративно-територіальні одиниці, в особі обласних, районних, міських, селищних, сільських Рад народних депутатів. Закон не визначив вичерпного переліку об'єктів права державної комунальної власності, а тільки зазначав, що таким може бути, крім переліченого у законі, й інше майно, необхідне для забезпечення економічного та соціального розвитку відповідної території. На виконання закону Кабінетом Міністрів України ухвалив відповідну постанову, яка б регулювала розмежування понять державного майна та комунального [2].

Об'єктами права комунальної власності визначалося майно, що забезпечує діяльність відповідних рад і утворюваних ними органів, кошти місцевих бюджетів, державний житловий фонд, об'єкти житлово-комунального господарства, майно закладів народної освіти, культури, охорони здоров'я, торгівлі, побутового обслуговування, майно підприємств, місцеві енергетичні системи, транспорт, системи зв'язку та інформації, враховуючи націоналізоване майно, передане відповідним підприємствам, установам, організаціям, а також інше майно, необхідне для забезпечення економічного і соціального розвитку відповідної території.

Відповідно до Конституції України комунальна власність є власністю відповідної територіальної громади (ст.ст 142-143) [3]. Саме майно, яке перебувало на той час у загальнодержавній власності, передавалось у державну комунальну власність. Однак, воно передавалось областям, а вже області (в особі виконавчих комітетів обласних Рад народних депутатів), відповідно до п.3 даної постанови, розмежовували майно між власністю областей, міст Києва та Севастополя, міст обласного підпорядкування, районів міст Києва та Севастополя за участю виконкомів нижчестоящих Рад народних депутатів. Тобто, безпосередньо області визначали, яке майно відноситься до їхньої власності, а яке передавалось ними на нижчий рівень адміністративно-територіального поділу.

Основним джерелом формування і набуття права комунальної власності була і продовжує залишатися передача у власність територіальної громади господарських та інших об'єктів, які розташовані на території територіальної громади, але належать державі.

Законодавчим актом, який регламентує таку передачу, є Закон України «Про передачу об'єктів права державної та комунальної власності» [4].

Органи місцевого самоврядування від імені та в інтересах територіальної громади згідно з чинним законодавством наділяються всіма правами власника – володіти, користуватися та розпоряджатися об'єктами права комунальної власності. Правоволодіння – це юридично забезпечена

можливість мати у себе дане майно, утримувати його у власному господарстві (мати на балансі і т. ін.). Право користування визначається як юридично забезпечена можливість власника до експлуатації, господарського або іншого використання майна шляхом здобування з нього корисних властивостей, а право розпорядження – як юридично забезпечена можливість власника визначити частку належного йому майна шляхом зміни його призначення чи належності в формі відчуження, передавання тощо. Здійснюючи право власності, органи місцевого самоврядування від імені та в інтересах територіальної громади на власний розсуд мають право вчиняти щодо належного їй комунального майна будь-які дії, що не суперечать закону, використовувати його для здійснення господарської та іншої не забороненої законом діяльності, зокрема, передавати об'єкти права комунальної власності безоплатно або за плату у володіння і користування іншим юридичним чи фізичним особам, здавати їх в оренду, віддавати у заставу, визначати в угодах і договорах умови використання та фінансування об'єктів, що приватизуються або передаються в користування і оренду [5].

Отже, Конституція України закріпила статус комунальної власності як складного конституційно-правового інституту, реалізація якого залежить від багатьох суб'єктів конституційного права: громадян, територіальних громад, органів місцевого самоврядування, місцевих органів виконавчої влади, тощо. Однак, по суті, Конституція заклала такі основи реалізації комунальної власності, які дають змогу з допомогою конституційно-правових важелів гарантувати її належне та конституційне використання.

Проблема управління комунальною власністю полягає в тому, щоб зрозуміти сутність суб'єктно-об'єктних відносин.

Суб'єктно-об'єктні відносини слід розглядати в площині поділу права власності на володіння, користування й розпорядження. Володіння виступає як вихідна форма власності, а розпорядження й користування виступають як функції реалізації цілей власника.

Відносини власності щодо володіння, користування та розпорядження можуть з'єднуватися в руках одного суб'єкта або бути розподілені між різними суб'єктами [6].

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про розмежування державного майна України між загальнодержавною (республіканською) власністю і власністю адміністративно – територіальних одиниць (комунальною власністю). Постанова Кабінету Міністрів України від 05.11.1991 року №311. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/311-91-%D0%BF#Text>

2. Конституція України. Закон України від 28.06.1996 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. №30. Ст. 141.

3. Про передачу об'єктів права державної та комунальної власності. Закон України від 03.03.1998 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. №34. Ст. 228.

4. Про місцеве самоврядування в Україні. Закон України від 21.05.1997 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 24. Ст. 170.

5. Юрій С. Еволюція власності в умовах становлення ринкових структур. *Вісник економічної науки України*. 2008. № 2 (14). С. 3-6.

Приленський Ігор Генріхович,
аспірант кафедри цивільного права
Національного університету «Одеська юридична академія»

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПЕРЕВЕЗЕННЯ ПАСАЖИРІВ ПОВІТРЯНИМ ТРАНСПОРТОМ

Сталий розвиток транспортного комплексу України, забезпечується державною політикою, що зумовлює своєчасне, повне та якісне задоволення потреб населення і суспільного виробництва у повітряних перевезеннях, створює сприятливі умови для розвитку діяльності підприємств транспорту усіх форм власності. Мета такого всебічного розвитку транспортного комплексу України є входження до європейської і світової транспортної системи. [1, с. 42]

Проте, незважаючи на сучасний науково-технічний розвиток, авіація залишається одним із найбільш уразливих об'єктів і саме тому проблема безпеки повітряних перевезень набуває особливого соціального та економічного значення.

Авіаційний транспорт є невід'ємною складовою єдиної транспортної системи України, до складу якого «входять підприємства повітряного транспорту, що здійснюють перевезення пасажирів, вантажів, багажу, пошти» [2].

Щодо законодавчого регулювання договорів перевезення, то воно має певну специфіку, яка не є властивою іншим цивільно-правовим інститутам. Окрім Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) (гл.64) [3] маємо в наявності окремі, індивідуальні кодифіковані акти, завдяки яким і врахована специфіка щодо перевезень окремими видами транспорту. Зокрема до них можна віднести повітряні перевезення, які регулюються Повітряним кодексом України (далі – ПК України) [3].

Щодо діяльності користувачів повітряного простору в Україні, то вона регулюється Правилами повітряних перевезень пасажирів і багажу [4].